

ROBNI ZAPISI

Tahar Ben Jelloun: OTROK PESKA. Prevedla Suzana Koncut. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1995. Zbirka Zenit. Tahar Ben Jelloun je skupaj z Rachidom Boudjedro in drugimi v francoščini pišočimi avtorji, ki prihajajo iz Magreba, pomembno obogatil sodobno francosko prozo in tako dokazal, da konec tisočletja izpraznjenost dominantnih kultur in njihovo nujno sveženje s "prišleki" ni le angloameriška posebnost. Hanif Kureishi, Kazuo Ishiguro, Toni Morrison, Maxine Hong Kingston, Louise Erdrich in podobni so dobili dobro družbo. *Otrok peska* je nemara najboljši Jellounov roman, ki virtuozno spaja presenetljivo zgodbo z nemalo (diskretne) politične opredeljenosti (izraz gre razumeti v zahodnjaški rabi) in spektakularen poetični naboj, utemeljen tudi v arabski naratološki dediščini, ki v *Otroka peska* uvaja avtorefleksivnega pripovedovalca. V nasprotju z metafizijsko prakso ta prav nič ne (samo)ironizira, temveč deli bralcevo, recimo patetično, sočutje do osrednjega lika, osme hčerke v hiši brez sina, ki je zato po očetovem ukazu prisiljena zatajiti spol in živeti kot moški. Da je zanimanje za androgine like sočasno z izidom te knjige priplavalo na površje tudi v Sloveniji, je morda naključje; da pa smo dobili eno najzanimivejših proznih del sedanje dobe tudi v izvrstnem slovenskem prevodu, je že izid uredniške razsodnosti in prevajalske veščine. In navsezadnje: res, to je roman, a ostro ločevanje književnih žanrov se utegne ob njem omajati: brali ga bodo pesniki, tiste, ki to niso, pa utegne po odloženi knjigi poezija (znova?) zamikati. (Andrej Blatnik)

France Bezlaj: ETIMOLOŠKI SLOVAR SLOVENSKEGA JEZIKA, 3. knjiga, P-S. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1995. Etimološki slovar slovenskega jezika nastaja že silno dolgo, in sicer leto manj, kot je stara Slovenska akademija znanosti in umetnosti. V njen delovni okvir

ga je davnega leta 1939 vključil Fran Ramovš, slovenski jezikoslovec, utemeljitelj slovenske zgodovinske slovnice in dialektologije, med predhodniki slovarja pa je poleg Jerneja Kopitarja predvsem Fran Miklošič, veliki slovenski slavist, eden največjih primerjalnih slovanskih jezikoslovcev 19. stoletja sploh, profesor na dunajski univerzi in med drugim avtor *Etimološkega slovarja slovanskih jezikov* (v nemščini, seveda). Deset let pozneje, torej, je Fran Ramovš – potem ko mu skupaj z Nahtigalom, Breznikom in Ivanom Grafe-nauerjem ni uspelo uresničiti obsežnega načrta, etimološki slovar naj bi namreč obsegal knjižno, zgodovinsko in narečno gradivo ter se pri tem opiral na številne slovarje – za nadaljnjo pripravo slovarja zadolžil Franceta Bezlaja. Njegov koncept je bil drugačen, kakovostnejši, saj naj bi geselske besede izbirali po načelu kulturne vrednosti besede, torej glede na definicijo etimologije kot "duhovne arheologije". Pri preučevanju izvora in razvoja oblike in pomena besede Bezljaj uporablja metode primerjalnega jezikoslovja, taka etimologija je torej veja zgodovinske lingvistike. Lingvisti naj bi zanimal današnji pomen besed, velikokrat njihovi zgodnji pomeni sploh niso znani. Zgodovina besed je povezana z zgodovino materialne kulture, kulturno zgodovino itn., tako da se z etimološkimi raziskavami slovenskega jezika, med slovanskimi jeziki obrobnega in zato zelo arhaičnega, osvetljuje problematika naseljevanja slovenskega ozemlja od antike naprej, pa tudi pred njo. Glede geselskih besed se je Bezljaj odločil, da pod skupnim geslom ne bo obravnaval celotne besedne družine, ampak bo to razbil na več gesel po pomenskih enotah, tako da bi bil slovar dostopnejši tudi nejezikoslovcem. Po dolgih letih priprav in nabiranja gradiva – vmes je vse do upokojitve predaval primerjalno slovansko jezikoslovje na filozofski fakulteti, leta 1972 v okviru SAZU ustanovil delavnico za zgodovinske slovarje, pozneje preimenovano v Etimološko-onomastično sekcijo – je leta 1976 izšla prva knjiga etimološkega slovarja, 1982 druga, 1995 pa tretja, postumna. Uredila in dopolnila sta jo Bezlajeva naslednika Marko Snoj in Metka Furlan, zaposlena pri Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. Ohranila sta tridelnost geselskih člankov, prvi del vsebuje slovensko gradivo, v različnih obdobjih in različnih narečjih, drugi del primerjalno gradivo slovanskih, pa tudi drugih indoevropskih jezikov, tretji del pa naj bi bila etimološka razlaga obravnavane besede. Ta tridelnost velja le za avtohtone besede, izposojenke so deležne krajše razlage, npr. padar, nemško Bader, kopališki mojster, ti so bili "obenem brivci, frizerji in so puščali kri". Kulturnozgodovinsko so posebno zanimive razlage nekaterih krajevnih imen. Za primerjavo

še Skokov *Etimološki slovar hrvaškega ali srbskega jezika* v treh knjigah (1971-1976), tudi postumen: ta je do bralca prijaznejši, ima manj različnih zglede iz različnih indoevropskih jezikov, a več razlage pomena besede, na koncu vsakega geselskega članka pa – kot se za taka dela sicer spodobi – navaja še literaturo. (Tinka Kos)

Gilbert Keith Chesterton: KNJIGA TE POBERI! IN DRUGE SKRIVNOSTNE ZGODBE O OČETU BROWNU. Prevedel Branko Gradišnik, ilustrirala Eka Vogelnik. DZS, Ljubljana 1995 (Zbirka Zapik). S Chestertonovim pripovednim svetom, ki se vrti na osi Bog-Razum, smo se prvič seznanili že pred drugo svetovno vojno s prevodom njegove prve zbirke detektivskih zgodb *Grehi princa Saradina*; nato je bil pisatelj – zaradi svoje katoliške usmerjenosti – odsoten na slovenskem literarnem prizorišču vse do osemdesetih let, ko sta izšla njegova romana kozmičnega bogois-kateljstva (B. Gradišnik), *Napoleon iz Notting Hilla* in *Mož, ki je bil četrtek*. Pričujoča knjiga prinaša doslej najizčrpnější izbor Chestertonove kratke proze, ki pripada detektivskemu žanru, hkrati pa vsebuje številne prvine grozljivofantastičnih novel. Protagonist zgodb je tudi tokrat angleški katoliški duhovnik oče Brown; z briljantnim umom in dobrim poznavanjem hudodelčeve duševnosti racionalno razjasnjuje umore, ki se zdijo magični, nedoumljivo skrivnostni in pošastni, skratka, nadnaravni. Detektivke imajo poudarjeno etično sporočilo; demonično zlo vedno tiči v človeku, vendar se lahko s pomočjo božje milosti in odpuščenja spremeni v svoje nasprotje; tako dejavnost očeta Browna ni namenjena le razkritju zločinca, marveč tudi poskusu njegovega spreobrnjenja. Knjiga je opremljena z Borgesovim predgovorom, ki po svoje poudarja temeljne razsežnosti Chestertonove literature, primerja jo z deli E. A. Poeja in v njej odkriva kafkovsko zavest o bivanjskih položajih sodobnega človeka. Čeprav je knjiga – vsaj po opremi sodeč – namenjena mlajšim bralcem, se je verjetno ne bodo branili niti izkušeni knjigožerci. (Nataša Bavec)

Sergej Flere, Marko Kerševan: RELIGIJA IN SODOBNA DRUŽBA. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1995 (Zbirka Alfa 1/95). Knjiga je namenjena predvsem tistim, ki se nekoliko bolj zanimajo za religijo. Gotovo bo postala tudi nepogrešljiva literatura tistim študentom in srednješolskim učiteljem, ki se v religijo bolj poglobljajo. Že iz naslova lahko razberemo, da gre za sociološko razpravo, vendar je bil, kot je zapisano